



Ренгевич Софія Миколаївна,
«Міжнародне право»,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»



ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ ЗА ДІЯЛЬНІСТЬ ЇХНІХ КОРИСТУВАЧІВ: СУЧАСНИЙ СТАН СПРАВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕГУЛЮВАННЯ

Онлайн-платформа – це сайт або програмне забезпечення, яке дозволяє користувачам здійснювати з контентом різні дії (отримувати, виробляти, розміщувати, розповсюджувати, зберігати) на онлайн-платформі за допомогою створеного користувачем облікового запису. Такі платформи, хоча й не є абсолютно новим явищем, набули значного економічного та суспільного значення за останнє десятиліття, а погляди щодо їх обов'язків і відповідальності досягли виняткового рівня. В наш час інтернет-платформи відіграють центральну роль у забезпеченні доступу та обміну інформацією, що дозволяє масово розповсюджувати будь-який тип контенту, як правомірного, так і неправомірного.

Наразі, саме з цих причин так гостро стоїть питання з приводу їхньої відповідальності за запобігання публікування шкідливого контенту, його виявлення, розповсюдження та подальшого видалення. Зокрема, виникають питання щодо їхньої відповідальності за забезпечення безпечного та захищеного онлайн-середовища, де поважають основні права та свободи користувачів і де діяльність як споживачів, так і користувачів регулюється належним чином.

Історія відповідальності інтернет-платформ за контент користувачів є еволюційним процесом і розвивалася разом із зростанням популярності та впливом платформ. На ранніх стадіях Інтернету було мало правового регулювання, тому платформи були нейтральними посередниками для обміну інформацією. З ростом популярності онлайн-платформ з'явилися проблеми зі зловживанням, злочинами та образливим контентом. Це і призвело до вимог регулювання. Судді та законодавці по всьому світу вирішували питання відповідальності платформ за опублікований користувачами контент. Вони приймали нові нормативно-правові акти і директиви, а також оголошували судові рішення, які й визначали межі відповідальності.

Першим з прикладів рішень Європейського суду з прав людини, що були пов'язані з відповідальністю інтернет-

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. European Convention on Human Rights. 1950. URL: <https://www.echr.coe.int/european-convention-on-human-rights> (дата звернення: 29.10.2023).
2. Ponce A. The Digital Services Act Package: Reflections on the EU Commission's Policy Options. SSRN Electronic Journal. 2020. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3699389> (дата звернення: 29.10.2023).
3. Susi M. Delfi AS v. Estonia. American Journal of International Law. 2014. Vol. 108, no. 2. P. 295–302. URL: <https://doi.org/10.5305/amerjintelaw.108.2.0295> (дата звернення: 29.10.2023).
4. Директива 2000/31/ЄС Європейського парламенту та Ради "Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема, електронної комерції, на внутрішньому ринку" ("Директива про електронну комерцію") (укр/рос): Директива Європ. Союзу від 08.06.2000 р. № 2000/31/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_224#Text (дата звернення: 29.10.2023).

платформ за контент користувачів, можна назвати рішення ЄСПЛ в справі "Delfi AS проти Естонії" (Delfi AS v. Estonia) 2015 року. Інтернет-платформа Delfi, яка є естонським новинним сайтом, була суджена за коментарі, які користувачі залишали на її веб-сайті і які містили образи щодо особи. Одна з осіб, яка була предметом коментарів, подала скаргу до Європейського суду, стверджуючи, що її права на репутацію та приватність порушено. У своєму рішенні Європейський Суд з прав людини визнав, що Delfi несла відповідальність за коментарі, оскільки вона дала можливість користувачам розміщувати їх на своєму веб-сайті та недостатньо ефективно контролювала цей контент. ЄСПЛ визнав, що це порушувало права особи, яка була предметом образливих коментарів. Це рішення стало прецедентом у сфері відповідальності інтернет-платформ за контент користувачів в Європі і відзначило важливість для таких платформ вжити всіх можливих заходів для боротьби з образливим чи незаконним контентом на своїх платформах. [3].

Дійсно, онлайн-платформи підпадають під дію багатьох правил про відповідальність, тому нормативна база є різноманітною та складною, що складається з правил, передбачених законодавством про засоби масової інформації, законодавством про інтелектуальну власність, безпекою продукції та відповідальність за продукцію, захистом неповнолітніх, ворожнечею, дезінформацією та маніпулювання голосуванням, терористична діяльність тощо.

Ця система складається як з жорстких правових норм на європейському просторі та на національному рівні різних країн, так і з добровільних інструментів, таких як кодекси поведінки та меморандуми про взаєморозуміння, які представники галузі підписували, часто за сприяння або нагляду з боку державних установ. Нормативно-правові акти, що регулюють відповідальність інтернет-платформ за контент користувачів, відрізняються в різних країнах та регіонах. Проте, є нормативно-правові акти, які відіграють важливу роль в цьому питанні, наприклад:

1. Європейська Конвенція з прав людини, а саме ст. 10 «Свобода вираження поглядів».
2. Директива про електронну комерцію (eCommerce Directive) від 8 червня 2000 року - надає конкретні імунітети інтернет-платформам, але також вимагає від них діяти проти незаконного контенту і введення механізмів скасування чи блокування доступу до такого контенту.
3. Закони про авторське право та захист від дискримінації, відповідно до цих законів, онлайн-платформи мають дотримуватися законів про авторське право та законів, що забороняють дискримінацію, які можуть стосуватися контенту розміщених на їхніх платформах. Країни Організації Об'єднаних Націй (ООН) і Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) зазвичай мають закони про авторське право. Такі країни включають США, Канаду, Велику Британію, Францію, Німеччину, Японію, Китай, Бразилію, Індію, та багато інших. [1, 2, 4].

Деякі критики стверджують, що платформи соціальних мереж не вживають достатніх заходів для усунення шкідливих форм мови, які живуть на їхніх просторах. У закликах до збільшення відповідальності онлайн-платформ зустрічаються певні невизначеності щодо окреслення такої відповідальності, її меж. Саме ця невизначеність може призвести до двох різних, але однаково пов'язаних альтернативних результатів.

Першим варіантом розвитку подій є ризик спонукати платформи обмежити свою участь у боротьбі зі шкідливим онлайн-контентом, представляючи себе «просто посередниками». У такій перспективі вони могли б обмежити свої зусилля лише коригуванням своїх умов надання послуг та інших відповідних зобов'язань, покладених на них. Другим варіантом може бути обрання стратегії «надмірної відповідальності», тобто збільшення кількості, швидкості і автоматизації видалення вмісту, не вдаючись до належної контекстуалізації або не надаючи місця для зустрічних повідомлень і виправлень, що призведе до повного порушення фундаментальних прав і свобод

користувачів. Відповідно до цього, встановлення чіткого набору зобов'язань, вузькоспеціалізованих для конкретних типів платформ і порушень, видається ключовим елементом. Тобто, мають бути визначені інструменти та методи моніторингу вмісту; впроваджені нові нормативно-правові акти для забезпечення більшої безпеки в Інтернеті; розроблені глобальні підходи до захисту прав користувачів, включаючи захист від дискримінації, цькування, розповсюдження фейкових новин тощо.

Можна дійти висновку, що розвиток відповідальності інтернет-платформ є досить складним процесом. Тож на онлайн-платформи має бути покладений особливий обов'язок діяти щоразу, коли вони отримують достовірні докази неправомірної поведінки, яка завдає шкоди іншим користувачам, а також вживати адекватних заходів для запобігання шкоди. Якщо цього не буде виконано, то вони будуть нести відповідальність за завдану внаслідок цього шкоду. В цей же час, має бути фокус на балансі між свободою слова та боротьбою з незаконним та шкідливим контентом, який публікується користувачами.

